

“ሸባብ፡ ደብዑት ኩሉ ለአጸልል ዲባ ቱ”

ሜ/ጀነራል ረመዳን አውልያይ

ሓይሳም ቁርአት ጀሪደት ኤረትሮፕ ሐዳስ፡ እተ ሐልፊያ አምዔላት ቅሩብ ሳዋ አንፋር 35ይት ደውረት ክድመት ወጠን ለአድሐረት ዲባ መናሰበት፡ ምስል መስኡል ሀይአት ተድሪብ ቅዋት ድፊፊ ኤረትሮፕ ሜጀር ጀነራል ረመዳን ዑስማን አውልያይ፡ መቃብለት እብ ክሰሰ ዶር ሳዋ እት መዳፍዑት ወዐማር ወጠን ዋድያም ዐልኑ፡ ቅራአት በኪተት፡

ሰአል፡ ከልፍየት ወእንቡተት ሳዋ አበ ተውዴሕ እግል ተሀበነ?

በሊሱ፡ ሳዋ ሐቆ ሕርየት እት ሰነት 1994፡ አወላይት ደውረት እበ አስተብዴት። አካን ተድሪብ ዐስከሪ ሌጠ ሰበት ዐለት፡ በዲር እት ክል ሰነት ክልኤ ደውረት ተአድሕር ዐለት። ሐቆሀ ናይ 12ይ ፊስል ድሩስ አካዳሚ ዲብ ሳዋ እግል ልትሀየብ ክም ትቀረረ፡ ዲብ ሰነት ሐቴ ዶል ደረሰ እንዴ ትከብተት፡ እብለ ድራሰት አካዳሚ ተሀይብ ወእበ ኦሮ እንክርመ ተድሪብ ዐስከሪ እንዴ ከለሰው እት ኩልያት ለአቱ ወዲብ ዐማር ወመዳፍዑት ልትከሰኦ። ወእብሊ አስክ እለ እላተ ዮም ዓመት 35ይት ደውረት ክድመት ወጠን ተአድሕር ሀሌት። ሀደፍ ናይለ ክድመት ወጠን ሀዬ፡ ለበዲር ናደለው ወዲብ ንዳል ሻረከው መናድሊን፡ ደውለት ድምርት ብንዩት ትሕትየት ወእቅትሳድ ለአለበ ወሸዐባመ ላጅእ ወመሳክቡ ጥሉቅ ጸንሐዮም።

ከሐቆ ሕርየት ክል ሻብ ዋጅቡ እግል ለሀብ ወእሊ ሃግግ ለሀለ ምድር ወእቅትሳዱ ሀዬ ለሸባብ እግል ለዐምሩ፡ ልዕቀቡ ወለአስንዩ ሐዙቱ እግል ሊዴ እንዴ ትበሀለ ለትሰተታቱ። እት ዐስከርየት ሌጠ እንዴ ኢገብእ ሀዬ፡ ዲባ

እግል ወጠን ለልክትሐዜ መጃላት ዐማር ክም መዳርስ፡ መሕደሮ፡ እስብዳልያት፡ አግቡይ ወአሽቃል ብዕድ ለሸባብ ዶሩ እግል ለሀብ ወእት ተዕሚር በለዱ እግል ልሻርክ ቱ ለበርናምጅ። እሊ በርናምጅ ፋዬሕ ህዬ አስክ አዜ ሰኒ ገይስ ሀለ፡ ወሸባብመ እብ ተአስትህል ዋጅቦም ወዱ ሀለው። ሐቆ 1998 ህዬ ወራር ናይ ወያኔ መጽኔ፡ ወጀላብ ስያደት በለድ ህዬ ዲብ እሊመ ሸባብ ክድመት ቶም ምስለ ገዳይም ለጋብሀው። መደትለ ወራራት ደረሰ መድረሰት ዋርሳይ ይከአሎ -ሳዋ ሜ/ጀነራል ረመዳን አውልያይ ሸባብ ሳዋ፡ ዲብ ሴር ማርሺን ሓይሳም ቁርአት ጀሪደት ኤረትሮዮ ሐዳስ፡ እተ ሐልፊዮ አምዔላት ቅሩብ ሳዋ አንፋር 35ይት ደውረት ክድመት ወጠን ለአድሐረት ዲብ መናሰበት፡ ምስል መስኡል ሀይአት ተድራብ ቅዋት ድፊዕ ኤረትሮዮ ሜጀር ጀነራል ረመዳን ዑስማን አውልያይ፡ መቃበለት እብ ክሰስ ዶር ሳዋ እት መዳፍዐት ወዐማር ወጠን ዋድያም ዐልነ፡ ቅራአት በኪተት፡ ህዬ አስክ ላመ ክድመቱ እንዴ ሀበ ሱሮሕ ለዐለ፡ ምን ክል ምድር ካርጅ ወከርስ ዐድ መጽኦ ወአስክ እሊ መርሐለት አዜ ናድል ሀለ ወላመ ልትሳረሕ ምን ዐዱ እርዩም ኢኮን። እብ ማሉ፡ እብ ነሐሩ ወእብ ልቡ ዐዱ ለዐቅብ ሀለ። ዋጅብ ወጠን ህዬ ዲብ ኩሉ ኤርትራ ሰበት ቱ፡ ክመ ሕክመት ትግራይት፡ “ሸባብ ደብዐቱ፡ ኩሉ ለአጸልል ዲቡ” ለትብል፡ ለሸባብ ክምለ ምን ጸሓይ፡ ብርድ፡ ወዝላም መጽሀይ ለነሐዜ፡ ምን ክል እኪት ሕጌ ደውለት ለገብእ ለሸባብ ቱ። ወዲብ እሊ ሸባብ ኤረትሮዮ ዐደድ ከፍዩ ሸቆ ወሸቁ ሀለ።

ሰኣል፡ ተጠውር ሳወ እት ብንዩት ትሕትዮተ ምን ገብእ ወአዳመ ሚ መስል?

በሊስ፡ መሸሮዕ ዲቡ ዶል ተአስተብዴ፡ ላዝም ለመሸሮዕ ሚ ለአትሐዝዩ፡ ሚ እግል ቲዴ እሉ ክም ብከ ወከአፎ እግል ሊጊስ ቱ፡ እንዴ ትደረሰ ሰበት ልትበገስ፡ ለሐቴ ደውረት ክድመት ወጠን እብ ሐዱ ምን 25 አልፍ አስክ 30 አልፍ ሸባብ ልትከረው ዲብ ዐለው። ከምን መርሐለት ዲብ መርሐለት እሊ ዐደድ ብዞሕ ሚ ክም ለአትሐዝዩ አርደት እንዴ ትሰኔ ወትትሓየስ ትመጽእ። መስከለት ማይ፡ ጽላል፡ መናበረት፡ ሰከን፡ ከሀረበት፡ ዐወሊ ወብዕድ ኩሉ ምስሉ ለገይስ ወእት ዘይድ ለመጽእ ቱ። እሊ እግል ቲዴ ገብአከ ምን ገብእ ፈንዩን ለአትሐዙ። በዲር እት ምድር ወዲብ ዳሳት ሰክቦ ለዐለው፡ ዮመቴ ክምሰልሁ ኢኮን፡ ዐራታት፡ ደዋሊብ፡ ሰከን ሕበር እንዴ ትዳለ ሸቁይ ሀለ። መዐስከር ዐቢ ሰበት ቱ፡ እግል አፍራሙ፡ ሰከን፡ ከፈቴርያቱ፡ መክተባቱ፡ ከሀረበት ተአትሐዝዩ። እሊ ሳዋ መዲነት እብ ተማማ ተ። መዲነት ሸባብ ዶል ትትበህል ህዬ፡ እሊ ወቀይ እሊ መሬሕ ለሀለ እግል መጽኦ ለሀለው ሸባብ ወእግል እሊ መዐስከር ለትገብእ ስያነት፡ ተክጢጡ፡ አግቡዩ፡ አፍሱሉ፡ ክጡጥ ማዩ ወብዕድ ፈንዩን ብዝሓም ለሸቅዉ ቱ። እሊ

ወርሻት ናይ ማሞስ'ለሸባብ ሰብ ቅድረት ስናዐት እግል ልግብኦ እብ ማል ብዞሕ ለትበናቱ። ናይ ዲግሪ፡ ዲፕሎማ ወሸሃዳት ንቀጥ ለኢረክበው-መ ምህናት ብዞሕ ክም ደርሶ ገብእ። ስናዐት ሐቆ ህሌት ህዩ ላመ ደውለት እት ዐማር ዶል ትትፈረር ምህንዲን ለኢትሐዝወ። ናይ ክጡጥ ማይ፡ ከህረበት፡ ኮምፕዩተራት፡ ሕዳደት፡ ነጃረት፡ መካኒክ፡ ሕሳባት ወብዕድ ምህናት ብዞሕ ክም ደርሶ ገብእ ህለ። አስክ እለ ህዩ እሎም እት መድረሰት ቴክኒክ 'ማሞስ' አስክ እለ 13 ደውረት እድሕርት ህሌት።

ሰኣል: አዜ 35ይት ደውረት ትደሐር ህሌት። ከእለ ደውረት እት ኩሉ ተጠውራተ እብ ፍክር ልግበእ ወብንዩት ገሮብ ከአፎ ዐለት?

በሊሱ: እተ 34ይት ደውረት እብ ሰብብ ኮቪድ-19 ገሌ ተአኪራት ዐለ፡ ከለደውረት ለህ ክም ፈግረት፡ እለ 35ይት ትከሬት ወሐል እንዴ አዶረት ትትደሐር ህሌት። ክምሰል መጽአው ህዩ ናይ ንዛም (እንድግጥ)፡ ናይ እሕትራም፡ ናይ ቃኑን ወብዕድ ለልኢትሐዝዮም አሸዩእ ዲቡ ሐብሬ ትትህዩቦም። ሐቆህ እት ድራሰት አካዳሚ ለአቱ ወአወላይ ሰሚስተር ወካልእ ደርሶ። ደርቡ ህዩ ማትሪክ ወዱ። ግራሁ ቱ እግል ተድራብ ዐስከሪ ለነሰኦ። ከእለ ደውረት ዲብ እሊ ለትህደገ ለሔሰት ደውረት ዐለት እግል ኢበል እቀድር። መደርቢኖም ክመ ቀየመዎም ቱ ህዩ፡ እብ ንዛምም፡ በቃዐቶም፡ ሰዳይት ኖስኖሶም፡ እት ሕስር ወመታብዐት ድራሰቶም፡ እት ተድራብ ዐስከሪ ወእት ክሉ አሸዩእ ሰኒ ለትትቀየም ደውረት ተ። እትሊ 35ይት ደውረት እንሰር ለከልአቱ ወክድ፡ እብ ቦጣት ለዐለ ማይ፡ አዜ ክጡጥ ማይ እብ ከህረበት ክም ልትመደድ ወመልእ እሎም እንዴ ገብኦ፡ መሐገዝ ማይ ለረሀ ዲብ መደት ተ። እሊ ክል ዶል ሳዋ ሚ ንቁስ ክም ህለ እንዴ ትደረስ ተቅዱር ገብእ ዲብ። ለማይ ዲብ ረአስለ ዐነክል ዲብ ከዛናት እብ ሒለት መቶራት ከህረበት ክም መልኦ እብ ስሕበት እት ኩሉ ለመዐስከር ልትከሬ ወለአሰቴ። እት ክጡጥ ከህረበትም አትሳናይ እንዴ ገብኦ፡ እግል ሰከን፡ መክተባት፡ ሸዋሬዕ፡ ከፈቴርያት ወአፍራም ሰኒ ክም ልትሓዩስ ጋብእ ህለ። እት ጽብ አብያትመ መታብዐት ትገብእ እሎም። እት ርያደትመ እት ሰነት ክልኤ ኢነት ጅግራታት ዲብ ፍንጌ መዐስከራት እት ገብኦ፡ ብዝሓም ምን ውላድ ወአዋልድ ለልኦሻርክ ጅግራታት ገብኦ። ከዲብ እሊ ኩሉ፡ እለ ደውረት ሕምድት ክም ተ እግል ሐብር እፈቴ።

ሰኣል: ዶር ሳወ እት ወራታት ዐማር ወመዳፍዐት ወጠን ከአፎ ትሸርሑ?

በሊሱ: በርናምጅ ክድመት ወጠን እንቡታም ሰበት ጸንሐነ፡ ስያደት ወጠን ምንመ ትጃረበት ኢህንቀልቀለት። መሰለን ለወያኔ ህረሰዩ ወራራት 1998፡

ዲብ ብቆት እግል ልካሩን እንዴ ቤለው ቱ ለከስከው። እብ ፈድል ሸባብ ክድመት ህዬ ወራራቶም በልቀት ዐላል ኬደ። አባያምን ሀደሬም እግል ልብጽሐ ኢቀድረው። ወጠን ቀዳምያም ሐረረው ወሐርያም ከዱመ ወለዐቁብ። ክድመት ወጠን ህዬ እት ዐማር ወመዳፍዐት ዲብ ኩሉ ሐዙተ ውቅል ተ። መሰለን እት ዐማር፡ ከዛናት፡ መዳርስ፡ ዕያዳት፡ አግቡይ ውብዕድ መሻሬዕ ዐማር ሸቁ ለህለው ህቶም ቶም። መሀንድሲን፡ ደካትረ፡ ማሸን ኦፕሬተራት፡ ኩሎም ህቶም ቶም።

ሰኣል፡ ሸባብ ሳዋ ሕሽዋታት ለሰውረትን ዐወተ ከኣፎ ከሱቡ ህለው ትብል?

በሊሱ፡ ለልትረቤ ህለ ሸባብ፡ ምን ናይ አበው፡ አብዕቦታቱ፡ አቦታቱ፡ እማቱ ወሐው ለልትፈንቴ ኢኮን። ለታሪክ ቀዳምያም ምን ጀራይድ፡ ረዋዲ፡ ተለፍዝዮን ወዲብ መዳርስመ ደሩሱ ወሰምዕው ሰበት ህለው፡ እት ቅየም ወጠን ፈዳብያም ቶም። እሰልፍ እብ ታሪክ ዐዶም ከልፍየት ካፍየት ቦም። እት ሳዋ ክም ትከረው ህዬ ምን ጀብሀት ሸዕብየት ልግበእ ውብዕድ ውዛራት እግሎም ሰሚናራት ለትህይቦም ህይኣት ከዋድር ትመጽእ ወትህይቦም። ወእብሊ ፈሀሞም፡ ቅድረቶም ወእንትብሆም እት ዘይድ ገይስ። እትለ መደት ነን፡ ምን አወላይት ደውረት አስክ እለ ለፈረው አንፋር ክድመት ወጠን ቅያዳት እንዴ ገብኣው መርሐ ህለው።

ሰኣል፡ ፍርስነት ሸባብ ሳዋ እት ኩሉ መራሕል ሄራርን ከኣፎ ትሸረሐ?

በሊሱ፡ ፍርስነት ሸባብ ሳዋ ለትትወራረስ ተ፡ ምን ቀደሚሆም ለጸንሕዎም ገዳይም መናድሊን ምን ገብእ ወዋርሳይ ብዙሕ ከስቦ ወህቶምመ እት ሐጠር ወበታከት ፍራስ ቶም። እት ቅድረት፡ ፈሀም፡ መትሰባል ወኤማን፡ ለሀይክ ለቀደሚሁ ዐለ ሰበት ልርኤ ወተቤዕ ትነቅስ ምኖም አለቡ። ሃውን ለዘብጦ፡ ሸፈራት ለልአስሮ ወፈትሐ፡ ደባባት ወመዳፌዕ ለመርሐ፡ ደካትረ ለገብኣ ወመሀንድሲን ኩሎም ሸባብ ቶም። ዲመ ለሸቁ ንኡሽ ቱ። ሰበት እሊ ፍርስነት ዋርሳይ ጌዳን አለበ -ባትካም ቶም። ክል-ኦሮት ህዬ ወቅቱ ሰበት ቡ፡ እምበሌሆም ለገብእ ሸይ አለቡ።

ሰኣል፡ መሻረከት ናይ ገሌ ድዋራት ወጠን እት ሳዋ ሸበህ ብርድት ተ፡ ከእሊ ምን ሚ ቱ ወከኣፎ እግል ልትጸበጥ ቡ ትብል?

በሊሱ፡ እሊ አሽየእ እሊ ምን እዳርዱን ወልጃን እግል ልትከደም ዲቡ ለቡ ቱ። እብ ጀግራፍየት፡ ሚ ለመስል መጅተመዕ ቱ። እሰልፍ አዳም እት መሕደሮታት እንዴ ትከምከመ እግል ልድረስ ቡ። እዳርዱን እትሊ ምን ስብክ ወስግም እግል ለአትሐዱሩ፡ መደርሲንመ ሰኒ እንዴ አድረሰው እሰልፍ

ሐዳረት ወተዕሊም እግል ልትረከብ ቡ። ምስል ብዕድ ድዋራትከ እግል ትትጃገር ወትድረስ ኢቀደርከ ምን ገብእ፡ እብ ሰሜት ቆምየት ረእሰን ሳዋ እግል ትምጻእ ኢትቀድር። ተዕሊም ኩሉሸይ ቱ፡ ኢትዐለመ ምን ገብእ ዋጅቡ ኢለአምር ወሐቁ። ለኢትዐለመ እተ መንበረት ለሰኔት ሰበት ኢሀለ፡ ተዕሊም እት ተቅዱር መጅተመዕ ዶሩ ኢልትዐሬ። እግል ናይ ዶሉ መስለሐት፡ ወለቱ ወወልዱ ምን ክድመት ለአትረፈ፡ እብ ሙስተቅበለ አጅኒቱ ልተልሂ ሀለ። እት መድረሰት ለይአተ ህዩ ሳዋ እግል ልትከሬ ኢቀድር።

ሰኣል፡ እግል ሸባብ ኤረትርዮ ለትብለ ልእከት ምን ብከ በክት እግል ነሀብ?

በሊሰ፡ አነ እግል ኢበለ ለሐዜ፡ ሸባብ ኤረትርዮ ክድመቱ እንዴ አትመመ ወትዐለመ፡ ብንየት ወጠኑ ህዩ ዋጅቡ ተ፡ እብ ሰበብ ዋይዲባት ወመትኢታይ ካርጅ ቱ ድኢኮን፡ ሕነ መሻክል አለብነ። እብ ሰላም ለሔሰት ደውለት ሕነ። ሸባብነ ህዩ፡ እት ለኢነፌዕ አሸየእ እንዴ ኢልትደለሎ፡ አብሸርኩም ለዐድ ናይኩም ወናይ ወላድኩም ተ። ኢትሐልፍ ኢትመኔት፡ ኩሉ እግል ልሰኔ ቱ ወደውለት ምተዕ እግል ትግበእ እግልኩም ቱ፡ ላኪን እምበልኩም ለትገብእ ሰበት አለቡ ክድመትኩም አተርዶ፡ ለኢከድመ ሰበት ኢረከብ እብሎም።

ኤረትርዮ ሐዳስ

አርቡዕ 26 ጁላይ 2023